

FERRAN AGULLÓ

PADRI DE LA COSTA BRAMA

per E. CORRAL I COLL DEL RAM.

(Continuació)

XXXV FEDERALISME, MÉS O MENYS

Fou Alfons Sala qui en 1920 havia portat la veu cantant en una protesta, formal i airada, davant del rei Alfons XIII –que no tingué conseqüències– contra la presència del mariscal de la França, Joffre, per tal de presidir els Jocs Florals de Barcelona. Sembla que fou en pagament d'aquest i d'altres gestos de significació semblant, que el general Primo de Rivera li atorgà, el 1926, el títol de comte d'Egara. I fou el mateix Alfons Sala, sempre flotant entre ambigüitats, que un dia va invitar a Terrassa, per tal de donar-hi una conferència, el senyor Basilio Paraiso, que era un dels dirigents, juntament amb l'aragonès Joaquim Costa i Santiago Alba, del partit polític "Unión Nacional", partit que segons J. M. de Nadal, "va tenir una vida amorfa i fugaç".

Aprofitant l'avinentsa, entre alguns dels assistents a la conferència va quedar concertada una trobada a Montserrat a la qual van acudir, entre d'altres, Rusiñol i Agulló. Aquest, com ja tenia previst, exposà als reunits, fil per randa, el seu programa d'expansió del regionalisme terres enllà d'Espanya, un programa que potser inconscientment responia a l'antic eslògan cambonià "Per Catalunya o per l'Espanya gran" i que propugnava, com és sabut, una mena de federació de les regions espanyoles, amb la inclusió voluntària de Portugal.

S'havia, doncs, posat fil a l'agulla i la campanya començà ben aviat, encara que no per terres d'Aragó, com era la primitiva idea.

El mateix Agulló, com a corresponent a Barcelona del diari madrileny El Sol, escriuria (291.12.17):

"Desde hace dos años pensé en extender la influencia del regionalismo catalán por medio de la propaganda a las otras regiones. El verano de 1915 realizó el cronista un viaje de exploración en Vizcaya, Asturias y Galicia, mientras andaluces, valencianos y aragoneses establecían relaciones con la Liga Regionalista...".

Segons el mateix Agulló, la Lliga comptava en aquells dies (1917) amb organitzacions suficientment preparades en trenta-nou províncies.

La campanya s'havia posat en marxa amb bons auguris. El pes fort de l'operació anava a càrrec, principalment, de Morera i Galicia, Ventosa i Calvell, Rusiñol, Sedó i, ja no caldria dir-ho, Agulló. Fins i tot el mateix Cambó acabà col·laborant-hi més endavant, tot i que per aquelles calendes havia deixat abandonada la política absorbit per la creació i desenvolupament de la Companyia Hispano Americana de Electricidad, és a dir, la CHADE, de la qual aviat n'aconseguiria la presidència.

Tot amb tot, no es pot dir que la campanya constituís un èxit ni molt menys. Qui sap si influiria en el resultat una mena de desfasament, no pas de l'Agulló i companys d'aventura, sinó del mateix programa polític de la Lliga, impregnat evidentment, encara, del pensament d'aquells homes de "La Renaixença" que ja Almirall havia adjectivat irònicament de "sants innocents"... Començava ja

a ser veritat que els qui afirmen que no creuen en drets i esquerres són decididament de dretes. Per a enfrontar-se amb la gent, doncs, potser hauria calgut definir-se, en aquest sentit, sense embuts.

No es pot negar que la intenció política d'Agulló en aquesta campanya era, teòricament almenys, irrepresentable i que ell tindria les seves raons per confiar en l'èxit que no va arribar. Tanmateix, però, i mirat tot plegat amb ulls d'avui, hom dubta que un provat entusiasme, ni que vagi acompanyat d'unes indiscutibles dots de simpàtic garlador i diplomàtic, bastin per fer canviar de tarannà una Andalusia conformista, fatalista i folklòrica i per si no fos prou (o millor diriem consecutivament) baquetjada tostemp pel més inhumà dels caciquismes. Llavors Ferran Agulló se'ns representa com un nou "català de la Mancha", amb l'aurèola dels sants i la palma dels màrtirs... I què en direm de Salamanca, per exemple? Què rediantre se li havia perdut per aquells verals?

Resulta prou creïble que a la llarga –i això de la llargària és una cosa molt relativa– si a Catalunya ha d'arribar alguna solució que no sigui d'emergència ni de draps calents, sinó justa, raonable i estable, ho farà de la mà del federalisme. Un federalisme més o menys eufemístic quant al nom, però amb totes les seves virtuts desitjables –i també amb tots els vicis inevitables, és clar. Aquesta no pas remota possibilitat, convertiria Agulló, una vegada més, en profeta a casa seva.

Per altra banda resulta curiós constatar que aquesta idea agulloniana de projectar Catalunya cap a les terres d'Espanya amb mires messianistes no fou única. Encara que referit únicament a l'aspecte social, un altre "català de la Mancha", Salvador Seguí, "El noi del sucre", en un parlament pronunciat a la plaça de toros de Les Arenes en ocasió de la sonada vaga de la Canadencia del 1919, reincideix en el tema. En el seu discurs, un dels pocs que durant la seva curta vida política pronuncià en català, tot i el seu conscient i abrandat acratisme, no deixa de declarar-se, en nom de la catalana pàtria, redemptor d'affligits: (La Veu de Catalunya, 12-3-19, reproduït a "Salvador Seguí, El noi del sucre", de J. M. Huertas).

"Tingueu en compte que hem d'estendre la nostra propaganda per les muntanyes de Catalunya, per les colònies industrials i per tot Espanya, perquè tota Espanya té els ulls fets a Catalunya esperant que el proletariat de Catalunya l'ha de redimir".

Perquè cal no oblidar que existeix un Salvador Seguí català i catalanista que, sense abdicar del seu ideal proletari, ha escrit, amb motiu de la campanya pro-Estatut de Catalunya, això:

"Nosaltres volem que Catalunya no sigui una colònia com aquestes que tenen els senyors fabricants de Barcelona, en les quals estan esclavitzant els obrers. Nosaltres volem que Catalunya sigui un poble lliure.

(...) Nosaltres som més catalans que ells, que tant presumeixen de catalanisme". (Comunicat de la C.N.T., del 15-12-18).

XXXVI LA SETMANA TRÀGICA

Coincidint Prat de la Riba i Ferran Agulló en una mateixa idea, enc que vista des de maneres d'actuar diferenciades, no costa d'especular amb la consecució d'una mena o altra de federalisme ibèric –sempre, és natural que Prat no hagués desaparegut tan prematurament de la nostra escena política. No hem d'oblidar que el camp estava força adobat; que ja el 21 de setembre del 1893, per exemple, i a la Plaça de Sant Jaume.

"El pueblo y el ejército de Barcelona piden encarecidamente a los representantes de la Diputación Provincial que éste se declare en Convención federal de Cataluña y adopte las soluciones que tiendan a solidificar la situación...". (García Venero, H. del N.C.).

Coincidències i divergències van agafades de la mà en aquests dos personatges. Si Prat és un símbol de catalanisme a ultrança, sense discussió, Agulló "es pot dir que era la representació més autèntica d'aquell catalanisme que ha influït en la formació de la consciència actual". (J. M. de Sagarra, "L'Aperitiu"). En canvi, si Agulló posseïa unes dots oratòries utilitzables tan sols en actes patriòtics si voleu, però presidits pel sentimentalisme més acusat, Prat tenia fama de pessimista orador polític, inèdit pràcticament en tota altra mena d'oratoriana –i l'oratoriana es cotitzava a molt bon preu en aquells temps.

Però Prat era evidentment un polític, mentre que Agulló sentia com la política, entesa com a professió, lliscava per la seva pell sense marcar-lo. Mai no intentà tan sols de dedicar-s'hi, a la política, tot i la seva vinculació tan forta a un partit polític. Prat, en canvi, era polític per damunt de tot i per això sabia desvincular-se del partit, quan entenia que així convenia a la "causa"... Diu Josep Pijoan: "Sobretot quan s'esqueien festes i actes oficials, en Prat sempre feia lliit, per falta de salut o per conveniència" (citat per Ainaud i Jardí en "Prat de la R., home de govern").

No és gens estrany, doncs, que quan, ran dels fets de la Setmana Tràgica i potser per una sola vegada, va voler fer una mica de demagògia pel seu compte, tal com correntment en fan els polítics, relleus, el nostre Agulló, de manera sonada. Encara que aleshores i encara avui, alguns justifiquin i fins i tot aplaudeixin la seva postura al respecte, equànimament hom no pot menys que qualificar-la de desafortunada, des del punt de vista polític. I citem a aclarir, per endavant, que la seva actitud distava molt de ser estrictament personal.

La setmana tràgica, de la qual se n'ha parlat molt i molt poc a fons, no tindria cap sentit, més enllà de la pura anècdota, si oblidàvem els seus antecedents, és a dir, les seves causes.

Era amb el govern Maura, quan al Marroc les coses anaven mal dades, i després de l'epísodi del "Barranco del lobo", que es féu patent el dilema: guerra o abandonisme? Lògicament, les esquerres eren, globalment, abandonistes i les dretes bel·licoses. I el criteri governamental fou que calia, abans de tot, "salvar l'honor".

I començaren els embarcaments d'expedicions militars al port de Barcelona. L'obrerisme s'havia avestat a sortir al carrer "ordenadament", o sigui disciplinadament i així li havia valgut remarcables èxits. El 26 de juliol va declarar-se una vaga general revolucionària. Es van cremar convents, es van aixecar barricades... El dia 30 era declarat l'estat de guerra a la ciutat i, més o menys, es restablí l'ordre públic.

Com s'havia pogut produir una tragèdia semblant sense que pràcticament ni la força pública ni l'exèrcit hagués fet res per tal d'impedir-ho? –es preguntava la gent, astoradíssima. Josep Pla diu:

"Per a comprendre el sentit i la significació de la Setmana Tràgica cal fer els possibles perquè les anècdotes tan dramàtiques que produeix, no facin oblidar l'entrellat polític precedent i concomitant, sense el qual la Setmana Tràgica no es pot explicar. (...) L'ambient de Catalunya havia arribat a una saturació de radicalisme protestatari de dalt a baix, de les masses populars a les classes directores, de la demagògia roja a... (...). La Setmana Tràgica –diu la gent– fou una explosió contra els militars i els capellans. No ho cregueu! La Setmana Tràgica fou una explosió d'estúpidesa rigorosament pairal!". ("Cambó", pp. 353-356).

En les causes que assenyala Pla en el seu "Cambó" hi ha frases senceres copiades literalment del llibre "H. del N.C.", de García Venero, incident escassament censurable ("d'un llibre en surt un altre llibre") i que només posem en relleu per a reafirmar la poca varietat de criteris al respecte. Per altra banda, si són prou coneguts els fets i àdhuc els antecedents de la setmana tràgica, no ho són tant, de bon tros, els movils reals i els actors principals. Per als catalanistes, amb la Lliga al davant, els culpables eren els lerrouxistes, sobretot després que s'havia demostrat la relació entre l'anarquista Ferrer i Guàrdia, principal encartat que seria després afusellat, i Lerroux...

Els senadors i diputats llançaren un manifest, redactat per Prat de la Riba i dedicat a la burgesia, en el qual s'afirmava que

"...la acción directiva y decisiva que en las últimas violencias ha tenido un partido (el radical, és clar) (...) es tal que ni necesidad hay de señalarla (...). En el míting se preparaba para recibir de su ídolo el Evangelio de la barbarie, el dogma de la destrucción, la orden de entrar a saco en la civilización moderna, no deteniéndose ni ante los sepulcros ni ante los altares, (...) asaltar los conventos, robar, quemar, matar, morir".

Agulló, des de La Veu de Catalunya, signant amb el pseudònim habitual "Pol", i en la seva columna "Al dia", escrivia el seu llastimosament famós "Delateu!", exhortació que realment no fou escrita literalment.

"Qui en conegui els culpables té el deure d'ajudar l'acció de la justícia que els persegueix. Mes jo tinc por que la covardia de molta gent disfressada de bon cor i d'humanitarisme, deixarà sola la justícia...".

que equival, deixant-nos d'eufemismes innecessaris, al consagrat "Delateu!".

(Continuarà)